

Felix Mendelssohn-Bartholdy (1809.-1847.)

Njemački je skladatelj, pijanist i dirigent rođen 1809. godine u Hamburgu kao potomak imućne židovske obitelji. Djed mu je bio berlinski filozof *Moses Mendelssohn*, otac *Abraham* bogati bankar, a majka izvanredno nadarena i kulturna. Uz to što je čitala Homera na starogrčkom originalu, tečno je govorila tri svjetska jezika i imala dara za crtanje što je Felix naslijedio. Kao oportunisti sa slobodnim pogledima u prilagođavanju okolini, roditelji su Felixa kao i drugu djecu krstili u protestantskoj crkvi. Glazbenom nadarenošću u obitelji se osobito odlikovala sestra Fanny, koja je s razumijevanjem pratila bratov umjetnički razvoj. Već kao dječak u Berlinu, a kasnije u Parizu uči svirati klavir, violinu, violu i teoriju kompozicije kod Zeltera i Cerubinija, a kao jedanaest-godišnjak pjeva u zboru Pjevačke akademije. Komponirati pokušava već 1819. godine, a od 1821. u Mendelssohnovoj kući redovito su se održavali nedjeljni koncerti maloga orkestra za koje sklada kraće skladbe. Sa sedamnaest godina sklada uvertiru Shakespearova djela *San ljetne noći*. Upoznavši *Muku po Mateju* od Johana S. Bacha, dvadesetogodišnji Mendelssohn s Pjevačkom akademijom nakanio ju je izvesti, što je i učinio 1829. o stogodišnjici Bachove smrti, ali je zbog nedostatka vremena izostavio neke duete i arije. Tom izvedbom započinje renesansa zaboravljene Bachove glazbene umjetnosti.

Iste godine Mendelssohn iz Leipziga poduzima niz putovanja u upoznavanju glazbenoga života Engleske i Škotske, nastupajući kao dirigent. Nova ga putovanja vode do 1832. kroz Njemačku, Austriju, preko Italije i Švicarske do Francuske. U tom vremenu nastaju

njegova djela *Škotska simfonija* i *Talijanska simfonija*. Prva je odraz osebujnoga sjevernjačkoga pejzaža, dok je druga simfonija plod umjetnikovih utisaka sunčane Italije. Mendelsohnov prijatelj John Horsly nakon izvođenja uvertire *Hebridi* zapisao je: - *Moj je prijatelj Felix krasan mladić, finog, zaobljenog lica, kovrčaste tamne kose s velikim dubokim i tamnim očima. Ne zna se pretvarati i nije nimalo umišljen. Sjedio je kraj mene u orkestru i svirao violinu u vlastitoj, krasnoj orkestralnoj uvertiri. Svirao je sigurnim, snažnim potezima s mnogo zanosa. Svima nam se srce razigralo od radosti, što je on među nama, a pogled na njegovo, od radosnog uzbuđenja zažareno lice, davao nam je poseban poticaj za sviranje. Imali smo velik uspjeh s tom uvertirom.*

Godine 1833. povjereno mu je vodstvo Donjorajnskoga glazbenoga festivala u Düsseldorfu, čime je postao gradskim glazbenim direktorom. Sklada zbirku *Pjesme bez riječi* kroz četrdeset i osam romantičarskih klavirskih minijatura, dok ga je 1835. orkestar *Fewandhauss* iz Laipziga pozvao da mu bude stalni dirigent. U Düsseldorfu 1836. izvodi svoj poznati oratorij *Paulus* i stupa u službu pruskoga kralja Friedricha Wilhelma IV. na čiji poticaj sklada više kazališnih djela. Kao dirigenta prijatelj J. Horsly ga opisuje: - *Mendelsson je bio u umjetničkom i tehničkom pogledu, najbolji dirigent, kojega sam poznao. Imao je neopisiv utjecaj na izvođače, znao iz je oduševiti. Bez velikih vanjskih gesta, bez neumjesnoga mahanja, uspijevalo mu je malim i najmanjim pokretima ruke prenijeti svoje želje na orkestar i zbor, pa na taj način neprimjetno nametnuti svoju umjetničku volju svima. Volio je brza tempa i uživao u izrazitim ritmičkim oblicima. Za članove orkestra brinuo se očinskom brigom. Nastojao je osigurati im što veću plaću i prihode. Koncerti u takozvanom *Gevandhausu* (koncertna dvorana u Leipzigu) postali su – dok ih je Mendelsohn vodio – čuveni po čitavoj Europi.*

Posljednjih godina života Mendelsohn je u neprekidnoj užurbanoj aktivnosti na svim područjima glazbene umjetnosti, kada nastaje oratorij *Elias*. Vremenom se pojavila prijelazna gluhoća i psihički poremećaji, a začudna je i njegova klavirska virtuoznost ako se zna da je imao suviše male ruke. Tada je imenovan dirigentom berlinskoga orkestra i dobio narudžbu skladati glazbu za Sofoklovu *Antigonu*. Nakon povratka u Leipzig polazi mu za rukom 1843. godine utemeljiti Konzervatorij, koji će se razviti u najugledniju

Njemačku glazbeno-odgojnu ustanovu. Nagla smrt voljene sestre Fanny 1847. ga je potresla pa iste godine, iscrpljen naporima i putovanjima prerano umire s nepunih trideset osam godina života od posljedica moždane kapi.

Kao toliki romantičari i većina Mendelssohnovih djela skladana je za klavir, čime je poput Frederica Chopina, Roberta Schumanna i Franza Liszta pokazao svoju punu umjetničku osobnost. Nekom zgodom kad je Liszt odsvirao svoj novi klavirski koncert, zapita Mendelssohna, koji je prisustvovao izvedbi, kako mu se dopada. – *Moram to ponovno čuti*, reče Mendelssohn. – *Sad sam previše umoran, drugi put ćemo ponoviti* – odgovori Liszt. – *Nisam to mislio, ja ću sâm odsvirati!* I Mendelssohn je ponovno po sluhu i sjećanju odsvirao koncert bez ijedne grješke. U nizu klavirskih djela preko sonata, caprica, fantazija, varijacija, preludija i fuga Mendelssohn sklada uvertire, simfonije, koncertnu glazbu, orguljska crkvena djela, motete, kantate. Vrhunac Mendelssohnove umjetnosti je na koncertnom području, ponajprije u violinskom koncertu u e-molu. Sklada djela na području vokalne glazbe preko skladbi svjetovnoga i duhovnoga karaktera, solo-pjesme, dvopjeve, zborske skladbe. Sva Mendelssohnova djela nisu na visini, ali nose duboki osobni pečat i mogu se mjeriti s vrhunskim glazbenim djelima 19. stoljeća.